

Każdy z własnego doświadczenia w jakimś stopniu zna zjawisko rozprzestrzeniania się asocjacji semantycznych. Zasłyszana rozmowa o wakacjach automatycznie uruchamia w naszym umyśle szereg skojarzeń – bliższych (np. słońce, plaża) i dalszych (np. konieczność szczepień na egzotyczne choroby, wniosek urlopowy). Zdolność do tworzenia odległych skojarzeń semantycznych od lat interesuje badaczy kreatywności. Sarnoff Mednick postulował, że osoby bardziej twórcze cechuje właśnie zdolność do generowania nietypowych odległych asocjacji, natomiast osoby mało twórcze mają tendencje do tworzenia skojarzeń stereotypowych, mało oryginalnych. Stworzył on zadanie polegające na poszukiwaniu jednego słowa, które kojarzy się z każdym z trzech podanych słów. Przykładowo, słowa “hotel”, “kapitan”, “niebo” można połączyć jednym słowem “gwiazda”. Test Odległych Skojarzeń na stałe wszedł do kanonu metod badawczych kreatywności. Stosuje się go na różnych grupach poszukując związku między kreatywnością a cechami osobowości, stylami poznawczymi, zdolnościami.

Wiele badań dotyczy związku kreatywności ze schizotypią. Według modelu Gordona Claridge’a schizotypia to cecha osobowości obecna z różnym nasileniem w psychice każdej osoby. Jednostki wysokoschizotypiczne posiadają pewne cechy charakterystyczne dla osób cierpiących na schizofrenię (np. myślenie magiczne, nietypowe doświadczenia, halucynacje). Badania sugerują, że są one ponadprzeciętnie twórcze – potrafią łączyć odległe skojarzenia, co czasem skutkuje oryginalnym, twórczym rozwiązaniem. Jak dotąd doniesienia naukowe dotyczące generowania odległych skojarzeń przez pacjentów ze zdiagnozowaną schizofrenią są ograniczone, pomimo wielu badań wskazujących na pozytywny związek zaburzeń psychicznych i kreatywności. Nie do końca znane są również mechanizmy poznawcze zdolności do tworzenia odległych skojarzeń.

W ramach obecnego projektu planowane jest badanie pacjentów ze zdiagnozowaną schizofrenią oraz osób zdrowych różniących się poziomem schizotypii przy użyciu Testu Odległych Skojarzeń oraz baterii testów poznawczych. Pozwoli to lepiej zrozumieć zaburzenia asocjacji semantycznych oraz ich związek z kreatywnością. Ponadto przeprowadzone zostanie badanie przy użyciu okulografu umożliwiającego śledzenie ruchy gałek ocznych podczas rozwiązywania zadań, aby określić, jak schizotypia wpływa na sposób przetwarzania bodźców. Istniejące badania sugerują, że schizotypia wiąże się ze skłonnością do nadmiernego przetwarzania bodźców powiązanych asocjacyjnie, które nie są jednak istotne z perspektywy wykonanego zadania. Zastosowanie okulografu umożliwi precyzyjny pomiar czas fiksacji wzroku na prezentowanych obiektach, tym samym poszerzając naszą wiedzę na temat pewnego obszaru funkcjonowania poznawczego w zależności od poziomu schizotypii.